

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
POLITIKOS ĮGYVENDINIMO GRUPĖ
IR
STRATEGINIŲ KOMPETENCIJŲ GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO NR. I-533 3, 4, 7, 11,
12, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 24, 27, 29, 32, 32¹, 33, 35¹ STRAIPSNIŲ IR DEVINTOJO SKIRSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
(TOLIAU – PROJEKTAS)
(TAP-18-1435(3)-18-1436(3); TAIS NR. 18-8331(5)-18-8332(5))**

2018-10-22 Nr. NV-2791

Vilnius

Projekto rengėja – Vidaus reikalų ministerija.

Projekto tikslas. Sudaryti prielaidas aktyvesniam gyventojų dalyvavimui sprendžiant viešuosius savivaldybės reikalus, stiprinti vietos demokratiją ir pilietinę visuomenę, bei spręsti praktikoje išryškėjusias Vietos savivaldos įstatymo taikymo problemas.

Dabartinė situacija. Vietos savivaldos įstatyme yra nustatyta, kada ir kokią informaciją savivaldybė privalo skelbti gyventojams: apie seniūnaičių rinkimus, apie vietos gyventojų apklausos paskelbimą ir jos rezultatus, mero ataskaitos bendruomenei pateikimas, savivaldybės tarybos nario ataskaitos rinkėjams pateikimas, seniūno informacijos pateikimas gyventojams. Tačiau, nesant nustatytų bendrų gyventojų informavimo principų, neretai informacija būna pateikiama formaliai, ne laiku, per sudėtinga forma, todėl nepasiekia gyventojų arba būna nesuprasta ir nepanaudota. Dažniausiai informacija paskelbiama vien savivaldybės interneto svetainėje, be to, neretai politinė reklama pateikiama kaip informacija gyventojams. Galiojančiame įstatyme nėra numatyta galimybė operatyviau vykdyti vietos apklausas internetu ar sužinoti gyventojų nuomonę pateiktu klausimu viešosios nuomonės sociologinių tyrimų būdu, gana ilgi terminai, per kuriuos savivaldybė turi įvykdyti apklausos procedūras, todėl pats apklausos organizavimo procesas tampa ištęstas. Taip pat savivaldybės institucijoms palikta per mažai diskrecijos, sprendžiant dėl apklausos inicijavimo.

Nuo 2015 m. įsigaliojus Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 3, 5, 10, 11, 13, 14, 16, 17, 19, 20, 22, 25, 27, 29, 40, 42, 45, 46 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 25¹ straipsniu įstatymui, įteisinusiam tiesioginius merų rinkimus ir pakeitusiam savivaldybės institucijų formavimą, išryškėjo teisinio reglamentavimo, susijusio su mero kompetencija, savivaldybės tarybos komitetų ir komisijų sudarymu ir kt. praktinės problemos.

Projekto esmė. Projektu siūloma:

- nustatyti tinkamą gyventojų informavimą, numatant, kad gyventojams aktuali informacija būtų prieinama, kad tam tikros gyventojų grupės, kurias savivaldybių sprendimai paveiks tiesiogiai, turi būti informuojamos savivaldybės iniciatyva, taip pat, kad informaciją gyventojams savivaldybė pateikia ne mažiau kaip trimis būdais (vienas iš jų – savivaldybės interneto svetainėje). Taip pat nustatyti, kad tinkamą gyventojų informavimą ir konsultavimosi organizavimą užtikrina meras ir seniūnas;
- nustatyti, kad su gyventojais privaloma konsultuotis dėl savivaldybės strateginio veiklos plano projekte siūlomų nustatyti savivaldybės strateginių veiklos prioritetų ir jų įgyvendinimo priemonių ir konsultavimąsi dėl to organizuoti ne rečiau kaip kartą per metus, taip pat dėl investicinių projektų, siūlomų įtraukti į regionų plėtros programą;
- nustatyti bendruosius konsultavimosi reikalavimus: konsultavimosi forma, laikas, vieta ir trukmė turi būti parenkami tokie, kad gyventojai objektyviai galėtų dalyvauti konsultacijoje; savivaldybės viešojo administravimo subjektui priimant

sprendimą, dėl kurio buvo konsultuotasi, turi būti vertinama pateikta gyventojų nuomonė ir, užtikrinant grįžtamąjį ryšį su gyventojais, informuojama apie konsultavimosi rezultatus bei apie priimtą sprendimą dėl konsultavimuisi teikto klausimo;

- supaprastinti vietos gyventojų apklausų vykdymo tvarką – sumažinti gyventojų apklausos paskelbimo iniciatyvos teisei įgyvendinti reikalingų gyventojų procentą nuo 5 iki 3, stiprinti mero institutą suteikiant jam teisę inicijuoti vietos gyventojų apklausą, taip pat sutrumpinti terminus įregistruoti iniciatyvinę grupę (nuo 3 iki 2 darbo dienų) ir apklausos paskelbimo gavus gyventojų reikalavimą (nuo vieno mėnesio iki 10 darbo dienų);
- vietoje šiuo metu numatytų trijų ataskaitų (savivaldybės tarybos veiklos ataskaitos, savivaldybės veiklos ataskaitos ir mero veiklos ataskaitos), įtvirtinti vieną – savivaldybės veiklos ataskaitą savivaldybės bendruomenei, kurios sudedamoji dalis būtų mero ataskaita;
- patikslinti savivaldybės Kontrolės komiteto, Etikos ir Antikorupcijos komisijų sudarymo ir jų pirmininkų skyrimo nuostatas (pavyzdžiui, Kontrolės komitetas būtų sudaromas ir tuo atveju, jeigu savivaldybės tarybos narių frakcija ar grupė per 2 mėnesius nedeleguoja savo atstovų, pirmininkų kandidatūros patvirtinamos, jeigu jas siūlo opozicija rašytiniu siūlymu, pasirašytu daugiau kaip pusės opozicijos narių);
- patikslinti savivaldybės tarybos mažumos (opozijos) sąvoką atskiriant „mažumą“ ir „opoziciją“, aiškiai jas apibrėžiant ir užkertant kelią nevienareikšmiškam sąvokos „savivaldybės tarybos opozicija“ suvokimui ir taikymui;
- nustatyti, kad savivaldybės tarybos posėdžiai transliuojami savivaldybės interneto svetainėje (atsisakant „kai yra techninės galimybės“);
- derinant Teritorijų planavimo ir Žemės įstatymų nuostatas dėl subjekto, priimančio sprendimą keisti pagrindinę žemės naudojimo paskirtį ir būdą, išbraukti šią funkciją iš mero vykdomų funkcijų sąrašo;
- atsisakyti nustatytos valstybinės funkcijos „dalyvauti rengiant vietos gyventojų apklausas ir kitokias įstatymų numatytas pilietines (gyventojų) iniciatyvas“, kadangi konsultavimasis su gyventojais sprendžiant viešuosius savivaldybės klausimus yra viena iš prielaidų demokratiškai vietos savivaldai, todėl tokia savivaldybių veikla vertintina kaip sąlyga tinkamam pačios vietos savivaldos funkcionavimui, o ne kaip atskira valstybinė funkcija;
- kad seniūnaičiu negalėtų būti renkamas ne tik tos savivaldybės tarybos narys, savivaldybės administracijos direktorius, savivaldybės administracijos valstybės tarnautojas, savivaldybės kontrolierius, bet ir savivaldybės kontrolieriaus tarnybos valstybės tarnautojas ar darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį, ir administracijos darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį, taip išvengiant praktikoje pasitaikančių interesų konfliktą iššaukiančių atvejų, kai seniūnaičiais tampa seniūnijoje pagal darbo sutartis dirbantys darbuotojai;
- suderinti Biudžeto sandaros įstatymo nuostatas dėl savivaldybių finansinių įsipareigojimų reglamentavimo, nustatant, kad savivaldybės taryba priima sprendimus ne tik dėl paskolų ėmimo ir garantijų teikimo už ilgalaikes paskolas, bet dėl visų prisiimamų įsipareigojimų ir garantijų teikimo už savivaldybės kontroliuojamų įmonių prisiimamus įsipareigojimus laikantis Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme nustatytų skolos, skolinimosi ir garantijų limitų.

Derinimas. Projektas svarstytas 2018 m. rugsėjo 25 d. tarpinstituciniame pasitarime ir patikslintas projektas svarstytas 2018 m. spalio 2 d. tarpinstituciniame pasitarime.

Atitiktis Vyriausybės programos nuostatom. Projektas įgyvendina Vyriausybės programos 267 punkto nuostatą „Sudarysime sąlygas piliečiams daugiau dalyvauti priimančioms sprendimus vietos lygmeniu. Skatinsime apklausų ir vietos referendumų organizavimą vietos ir

regionų svarbos klausimais, priimant reikšmingesnius sprendimus. Kartu įtvirtinsime nuostatą, kad rengiant tokias apklausas piliečiams būtų sudaromos galimybės išsamiai susipažinti su kiekvienos alternatyvos socialinėmis, ekonominėmis ir aplinkosauginėmis pasekmėmis“.

Dalykinio vertinimo išvada. Siūlytume atsižvelgti į Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2018 m. spalio 22 d. išvadoje NV-2790 pateiktas redakcinio pobūdžio pastabas ir projektą svarstyti Vyriausybės posėdžio B dalyje, prieš tai apsvarsčius tarpinstituciniame pasitarime.

Patarėja

Aušra Balčiūnaitytė

Patarėja

Asta Petkevičienė